

DEBRECZEN.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI HIRLAP.

A debreczen-vidéki „függetlenségi párt” közlönye.

Megjelen hetenkint ötször: hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési árak:

Helyben és postán költve.
Egy évre 10 ft — kr. —, fél évre 5 ft 50 kr. —, negyed évre 3 ft —, egy évi számla 10 ft.

Előfizetési pénz s minden költség: *Főpénz: J. Cecsey-ház földszinti* a szerkesztőségbe beremelve küldendő.

Előfizetheti helyben:

Telegráf: K. Lajos könyvkereskedésében a szerkesztőségnél. — Egyébütt a postahivatalok utján.

Hirdetési díj:

Ötásbós posztóért 5 kr.
Nagyobb terjedelmű, mint szántón több izből hirdetések, alk. szerint a legolcsóbb árért:

Bélyegűj: minden beiktatásért közl. 30 kr.

„Nyilt-tár”-en megjelenő közlemény öt-hasbós sorra 15 kr.

Név- vagy bérmentetlennél beküldött kártyák nem vétettek tekintetbe. — Ugy szintén kártyák sem adtak vissza.

Debreczen, február 28.

Most, midőn országos gyászban részesült s elhunyt nagy hazánkfiánk, Deák Ferencnek halála alkalmából, — Kossuth Lajos Magyarország volt kormányzójának tollából és szívéből áradó levelét tárjuk a tisztelt olvasó közönség elé, reszkető kézzel, és szemekben visszatartóztathatlan könyvekkel, vetjük papírra e sorokat, s lerávnak magunkról a pártfelekezetségeknek még látogatását is, e nagyszerű pillanatban kérjük polgártársainkat, hogy a nagy száműzött drága sorait ajánlgatás és pártkülönbség nélkül kiváló figyelemben részesítsék szíveskedjenek.

Kossuth Lajos levele,

melyet Deák Ferenc halála alkalmából

Helyi Ignácához intézett.

Baraccone di Collegno. Febr. 14, 1876.

Édes Barátom!

Tegyen ön valamit: azon bizonyos urakat, kik annyira curiosok voltak, hogy Kossuth mit érez, mit gondol Deák halála alkalmából, nem helyi Ignácunk hívják?

Én gyanitom, hogy igen. Mert ugyan mit érdekelhetné az egységes monarchia Cis-Lajthán felének osztrák-magyarjait az, hogy a hontalan Kossuthnak szíve minő érzelmek, agyán minő gondolatok rezzenek keresztül azon hatalmas ember halálának hírére, a ki tudta, mert maga mondta: hogy a mit erőszak elveszt, azt vissza lehet szerezni, de az veszte van, a mit feladunk, mégis ezt tudja, valaha, feladta Magyarországot s beöle Lajthánt csinált?

Azok részéről, kik erre ráították a nemzeti akarát pécsették s az alkotónak sira fellett is szent örökségnek vallják, nem tarannak e curiositás nem jorostulnak sem delicatanak; s minden bizonytalanságot nélkül hagnám.

A nemzet (nád nevezem per euphemisumum így azt, a mi nincs) a nemzet gyászolja lelkintőbb tréjának, legjelésebb polgárának elhunytát, kiből a hatalmas analyticus éssz, a szándok önzetlen tisztaságát, és azt, hogy a depravatio ragályos korában mindig „vir probus et integer” maradt, még ellenségnek is tisztelni kellene, a mi én, bizony-bizony soha sem voltam.

A nemzet gyászol, nagyon rendén van. Én is gyászlok ósinté mind bántam. A mulandóság érintésére felvonnám emlékeztetőmbe Schillernek ama szavai: „So geht der Mensch zu Ende, und die einzige Ausbeute die wir aus dem Kampf des Lebens wegtragen, ist die Einsicht in das Nichts!” Gyászlok azt, ki egykoron testvéries benső barátom volt; gyászlok azt, hogy nem mindig maradt az; gyászlok annak halálát, ki hajdan — régen volt! — én is mesteremnek, s ítéletet próbáknek tekintettem, mely megmutatta mi volt a nemes érz, mi az „alligae” gondolatimban; gyászlok az egykori bajtársat, kivel együtt izadtuk a köztársaság homokát, gyászlok a későbbi nemes ellenfelet. És nemcsak mint ember; mint polgár is gyászlok. De mint ilyen, nem azt a Deákot gyászlok, a kit amazok gyászolnak, hanem azt, a ki már 67-ben megbalt; gyászlok a hazajómányát, melyet a pályák, meg rövidlátók meg önzők aldanak, gyászlok azon érejk lehunytát, melyekkel romlott koránknak posványja felett magára kiemelkedett, melyeket ha nem is tőle tanulni el, de példájának varázstűzénél edzeni, lelkennek jól esett, de melyeket ő, kihaló el nem tanultak. — Bizony nem! — Ezembe jut (ők forrásból állottam egykor) miként a Deák-párt értekezletén egy valaki őt „tisztelt vezérünk”-nek szólított, Deák azt morgomta fele: „az ördög az urának vezére.” — Hja! bizony az!

Miként érezhetnék én hivatást ezek gyász „cultus”-ának lármájába, az én szívbanatom

— Pál, eszedem vagy? Azonban ő annyira magán kívül volt, úgy őrvjögött, hogy végre engem is kihozott sordromból. Elfelelték, hogy hol vagyunk és hogy a mellékszóban valami kihallgatathatna bennünket.

— Megállj! — kiáltam, midőn láttam, hogy mindketten eszűket vesztették. Ha csak egy hajszámat görbít meg, esküszöm, hogy kizuzom az ablak táblát és bekialtom a kaput.

Ez Kolonnában egy találka alkalmával az öregnél történt és csaknem úgy váltunk el egymástól, mint ellenségek.

Másnap egy levelet kaptam, melyben Pál bocsánatot kér, könyörög, hogy estére menjek az ismert helyre és igérem, hogy mindent nyugodtan végig hallgat. Kérésimmet megtagadtam. Harmadnap jött egy kétségbeesett tanúsító level. Ebben minden bibát magára vállalt, ezer bocsánatot kért, s újbl esedett, hogy csak mennek a jelölt helyre.

Este, midőn az öregnél ismét együtt voltunk első dolgom volt, őt könyörtelenül leszidni, mit ő megbunyászokva fogadott; azután pedig, magától értődik, hogy megbocsátottam. Ennek megtörténte után részletesen beszélgettünk nevével összevetveimről.

— Tehát semmit sem reményelhetünk? — kérde komoran. — Nem — válaszoltam — gyorsan kell végezünk, mielőtt ő látogatásomat valakinek elbeszélhetné. Találtál már valakit? — Igen. — Kik? — Egy fiatal lányt, a szinpaditánczos nők egyikét.

— Cinos? — Természetesen. — Viszonyokat is kellően nyilvánosságra hoztad? — Igen — felelte setét arccsal. — Rendeztél be a számára egy elegans lakást, van szakácsa, inasa, fogata, egy a mint illik? — Igen. — Lásd, mily igaztalan vagy. Te választottál helyettem egy szepet, és én egy szót sem szóllok ellene; te pedig féltékeny vagy és kire? — Egy öreg urra, kit én eszközlül használok, hogy másokat kivárva vezessek.

— Szándékozol talán ezen összeköttetés tövébe is fentartani? — Magától értődik, legalább egyelőre. — Tehetek-e másként? — Megvallom, hogy kezdetben nem volt szándokom csak Ozariéfnél tett látogatásom al-

tám neki magának Cassandra-szózatomban, melynek sejtéseim az idő oly megdöbbentő mérvben, s oly szédítő rohamossággal igazolta.

Hanem ne beszéljünk sirjánál saját szempontokról; de adjunk számot magunknak siera et studio Deákról — úgy a minő volt, — e tévedésében.

Ó nem hitt nemzetünk autovitalitásában. Ez nála nem annyira felfogási hiba volt, mint temperamentum — ő a boncoló ész, nem az „actio” embere volt; s mert ez nem volt, nem birhatott mértékkel kimérni, hogy ennek karja meddig érhet el.

Tenát mert e hite nem volt meg, azt vette fel kiindulási pontul, hogy minden áron, áldozatok árán is, ki kell egyenlíteni a differenciákat köztünk és Ausztria közt, miszerint az osztrák monarchiával benső egyetértés, hogy egy mondanj: összegyalulódás által kibiztosítsunk is erősbödjök a Bécsből folytonos áskálódásoknak, támadásoknak is vége legyen.

— Ez volt egyik kiindulási pontja. A másik az: hogy annak árán, a mit a kiegyenlítés fejében részelt feladott, részint elvállalt, visszazerezzé hazánk az alkotmányos életet. Ennek már bizott életrevalóságában. Hitte, hogy ez olyan dolog, a mi „crescit endo”, tehát másként, mint egészséges irányban nem is fejlődhetik. Arra számított, hogy ha az alkotmányos érzélem, gyakorlat által a nemzet testében vérré válik, lesz elég ereje „jözön és független politikával” (mire mint desideriumra utalt is, de nem lévén „actio” ember, nem létesítette) mondom: lesz elég ereje javítani az alkun, (melynek tökéletlenségét maga is bevallotta) s feladott jogait kerülő uton realizálni, egyszerűságra a szorosabb értelemben vett házi ügyek körül visszanyernek vélt „független” önrendelkezési jog oly lökést adand az ország jólétének, hogy az ausztrívali kibékülésért hozott anyagi áldozatokat nem fogja megcsinálni.

Deák jelene mellett — azt a mit ő tét — csak így lehet megértetni. — Ebben áll művének philosophemája.

Ne kérjük sirja szélén, hogy szabad, hogy helyes volt-e, hogy kényesréges volt-e, azt a mit feladott, azért, a mit nyerni vélt, feláldozni?

Hanem azt csak kérhetjük, hogy azt, a mit saját szempontjából jóhiszeműleg czélul kitűzött, elérte-e?

El van-e érve az első czél, a kibarátkozás az „entente cordiale” Ausztríával? Feleletül utalok az osztrák parlamentre; az osztrák közhangulatra, az osztrák sajtóra. Szenvidegyesebb, ellenségesebb az indulat, mint valaha volt.

Az idő meghozta a vám- és bankkérdést. Csak ezt még, s Ausztria a dühög fokozott indulattal kiáltja a világnak, hogy az ő hasznuk kell mervádot tekintetnek lenni, s ha Magyarország vonakodik közgazdászati tekintetben Ausztria fejts tehene maradni, nék a politikai kiegyezés nem kell. Söt vannak, kik a dualismus helyébe trialmust szeretnek, egy ki „keleti politika” segítségével, még pedig oly traliumst, melynek harmadik numeratóra nem az osztrák monarchiából, hanem Szent-István koronája feldarabolásából kerülne ki.

Ide „fejtett” le rövid kilencz év alatt az epochalis mű, melynek egy hosszú, biztos jövőt kell vala megállapítania.

Nekem e le „fejtés” nem várattat. Rég tudtam, hogy a kiegyezés értékét oda át forintokban számíthatj. Emlékezni fog ő — rég megirtam, — hogy a közönséges politikai kombináció, csak közönséges accessorium az osztrák előtt, melybe ő teljességgel nem szerelmesek, az adósság vállalásán túl a hanat-homlok keresztül hajított vámgöy szerződésben, az osztrák ipar monopoliának biztosításában, az olvasatlanul elfogadott vámtarifák alapelveiben van a situatio kulcsa.

Hiszen tudom én, hogy a divergentia ki fog egyenlített ki, az által, hogy Magyarország marad Ausztria fejts tehene. A nemzet nagy halottja megteremtette a helyzetet, s ez megteremtette a maga emberit. És ezek „módzseresek”, mint Polonius mondja Hamlet örültségéről. Lesz hangzatos dialectica a fülnék, lesz por a szemek, és — lesz fejts tehén.

Hanem annyi tény, hogy Deák korszakos épületének egyik sarkoszlópa, az „entente cordiale” az egységes monarchia két fele közt — az már nincs meg.

A másik pedig, az egészséges alkotmányos élet, az nem csak nincs meg, de sobasem is volt; bár ez a „nincs” ez „crescit endo” — az alkotmányos formák minden mozzanata kilencz év óta, egy-egy újabb távozó lépés, mely az alkotmányos élet valóságától elvezet. — Es ez is természetes, mert állami függetlenség nélkül alkotmányos élet lehetetlenség; s ha megfontolom, hogy a várta egészséges fejlődés helyett a közszellem mennyire veszendőben van az országban; azt kell sejtene, hogy ha az idők kerekének forgása, a mostani alkotmányos élet helyébe, melynek adatai alatt az ország a tönk szélére jutott, egy álczálat, de szelid absolutismust találna ültetni (álczálatul mondok, mert hiszen álczázat, az van, egyébsincs) csak az kellene, hogy az absolutismus elég okos legyen, az anyagi terheken egy kicsit enyhíteni, s Deák nagy épülete második sarkoszlópának névből is eltűnését, aligha sok sobaj fogná kísérni az országban: kivéve talán — — no de onnan sem. Hiszen „est modus in rebus.”

A politikai cynismus korát éljük. Ilyen az epochalis mű, már tényleg. Az én szempontomból oly jogfeladás, mely a nemzetet előbb anyagilag, majd jellemileg, értőlségre, végre nemzeti létben is megöli. Az alkotó szempontjából oly kettős czél, mely már is megüszült.

Es én még is azt mondom önnek, e tévés, e megüszült mű a legambulatósabb revelatioja Deák mind nagy eszének minő nemes jellemének.

Mert mikor a dolgok akként állanak, hogy valakinek nézetei, érzelmei, aspirációi, nemzeti történelmi fejleményi nézeteivel érzelmeivel aspirációival annyira találkoznak, miszerint az ő szavából a nép saját gondolatait, érzelmeitől saját szívének dobbanásait, aspirációitől saját vágyait látja mint egy tükörről visszaszugárzani, hogy így körülmények közt valaki (mint egykor velem is történt) követőkre talál, abban nincs semmi reudkivüli, semmi megpő — ehez nem kell nagy ész, nem kell értelemi tulussy, csak egy kis érejk, egy kis tevékenység, s jó adag kötelességérzet, — ennyi az egész.

De hogy valaki, mint Deák tevő, igénytelen egyszerű polgár léte, kinek kezében van a megfélemlítés ostroma, sem a kegyoztás bőségszaruja nincs, fellep egy eszmével, mely ellenkezik fajának minden érzelmeivel, ezredéves történelmének hagyományával, nemzedékekről nemzedékekre örökségül szállott aspirációival; ellenkezik magával az anyaföld porával, melybe annyi mártyr vére vegyül, az into szózáttal, mely az apák sirjából, az esengéssel, mely a gyermekek bölcsőjéből hangzik; ellenkezik mindennel, ami egy nemzet lelkében halhatatlan; — és ez eszmét nemzeteivel mégis el tudja fogadtatni mind a mellett, hogy az eszme felállításával maga is ellentéte ő saját multjával, s elruja saját lábát alul a piedestalt, melyen mint általános tisztelet tárgya állott polgártársai birodalmában; hogy valaki, — miként Deák tevő — ma tolmács legyen a nemzet eszének, szívének mint ő a 61-ki felirással volt; s mitután a nemzet ezt egyetlen hanggá összerolvadt halálá, hódolatul fogadta, ő annak holnap ellenkezőjét állítt fel, mint Deák 67-ben tevő, s azt a nemzetet még is el tudja fogadtatni, elfogadtatni mint üdvőt azt, a miben nemzedékekről nemzedékre, negydedfél századon át mindig kárhoztatott talált; — ah kérem ez oly óriási eszéronek, oly értelemi praepotentának bizonyítványba, a mely valóban bamulatot kelt.

Az értelemi felsőség ilyenü diadalra, én nem tudok példát a történelemben. De ez a csodás diadal még egy más dolognak is revelatioja. Revelatioja annak, hogy a nemzet határtalan bizalommal volt Deák jelene, becsületessége, önzetlen hazafisága iránt. Most már persze a függetlenség feladása, s az annak nyomán logikai következetességgel felburjánzott közlelemző institutio; és a „szabad vásár”, a hivatalos állás földön emelkedett paloták, szerzett uradalmak, s megokozozott milliók eszabó példái, és annak szemlélete, hogy a köpenyforgatás cynismus hatalomra vezet, e negrotották a nemzet erkölcsit; — ma már a pártfegyelmek vagy engedelmisségének segítségével, melyet az ónzés sophismái „alkotmányossági dogmává” piperéztek fel, az a ki

kalmával jöttem erre a gondolatra és győződtem meg, hogy így lesz legeszerűbben. Külömben mint volna a köztünk történet szakítás megmagyarázható? Mint érthetnék azt meg azok, kik engem ismertek és így lehetetlen hinnők, hogy én valóságban az érejk utjára térhettem volna. Mindezt így megmagyaráztam Pálnak és emlékeztettem őt, hogy hisz ő is, mások vakítása végett, mintegy szemfényvesztőül — szerzett magának egy szeretőt.

Ily módon minden előkészület megtétevé, még csak azon kérdés nélkülözöte a megoldást, hogy a tett mikor fogyanatosították. Pál azt tanácsolta, hogy vagy három-négy hónapig várni kell, a mi bizonyosan a legokosabb is lett volna, ha egy vállalatunk sikere iránt nem lett volna okunk kétségkedni. De kiálthatott jót azért, hogy Olga oly hosszú időn át nem fogja türelmét veszteni? Ha ő a vélt Vogel asszonyról soká semmit nem hallott és megérkezett napról-napra híába várta, könnyen jöhét az az ötlete, hogy a valódi Vogel asszonynak írjon, kinek válasza azután természetesen minden terveiket és pedig örökremomokba döntendi. — Ennek ugyan elejét vehettem volna — csak Pál helyesen mondá, ez sem leendett minden veszélyen kivüli kísérlet.

A levél ugyanis anyja jelenlétében érkezhetett és így kérdészködésekre adhatott volna okot, melyek Isten tudja hova vezethettek volna. Miután mindent Pállal megbeszélünk, abban egyeztünk meg, hogy sietnünk kell és R-be leendő második elutazásom november 1-re határozottat.

Ejje! két órák szándékostam elhagyni a házat; máhát vinni magammal nem akartam, hogy minden feltűnést kerüljek és senki ne gyaníthassa, hogy oly nagy utra vállalkoztam. Terv szerint a következő napon, este hét órákor értem volna R-be. Még az nap végre kellett tettemet hatjanom és ejje! három órák visszatérnem. Ily módon Stewitsh és Matrena csak a következő napon tudták meg, hogy az éjjet a házon kívül töltöttem és három vagy négy nap mulva ismét háza jöhöttem. Kinek utabott volna így eszébe, hogy minden előkészület nélkül és egyszerű útképrápmes mentében ezer Westnyire utazhatam és ismét visszatérhettem volna!

Igy minden eshetőségre számítva, ha vállalatom rozslú ütött volna ki, legalább viaszgatalúsul mondhatnám, hogy a sikeréültség okai minden emberi számításra kivüli esők voltak.

(Folyt. köv.)

A „DEBRECZEN” tárczája.

ELMOSÓDOTT NYOMOK.

Büntügyi regény 1. kötetben.

Írta: Achscharumoff Miklós.

Második rész: Julia.

XI.

— Magától értődik, de ezen esetben én őnt szemmel tartom, mert tulajdonkép... Hátat fordítottam neki s a szóbát elhagytam.

— Mond meg kérlek, hol voltál? — kérde Pál vérszó jósló hangon — a mint visszatértem után először láttuk egymást.

Feltettem, hogy mindent elbeszéltek neki, úgy a mint történt, mit megis tettem, anélkül, hogy valamit eltitkoltam volna, azon reményben, hogy az okokat megértani és méltányolni fogja. Azonban nem engedett magamat kibeszélnem és egy viszás jelenet fejtett ki köztünk.

— Hazudsz! — kiáltá magán kivüli. — Te engem megcsaltál s csakis az volt czélod

gyelmébe. Nagyjujtcza ő épületével szemben a nyilt utcától csak fél méterre; ha ugyan e kapu beverne, s ez által felközönség előtt a legnagyobban terjesztendő a legújabb épület még a város egész népsége s minden közönség. A több oldalról vett látogatás komolyan ajánlható.

Magott Erhard urnak meghívom. Miután az őn látta ezeket igen jó szándékkal kérem, ne felejtse el. Oberallersdorff, Wenzl Gottl. Torontól, hogy az őn látta ezeket igen jó szándékkal kérem, ne felejtse el. Oberallersdorff, Wenzl Gottl. Torontól, hogy az őn látta ezeket igen jó szándékkal kérem, ne felejtse el.

ABB.

25. éjjel egy órákor hazánál a víz oly ma-nem látzattak ki bekapta a kapu, hanem csak a víz az emellett az ember és az ember gyermeke. Az emberek nem jutnak féltettek; hanem hívták a megmenekült. Visszateres

de a víz teljesen elszáradt. A Vikarérterület. A maritímusban téve. Hajók, tuskók, és a lajcskák. Az órák a víz 24 láb mélyen van.

DÁNIEL.

25. éjjel egy órákor hazánál a víz oly ma-nem látzattak ki bekapta a kapu, hanem csak a víz az emellett az ember és az ember gyermeke. Az emberek nem jutnak féltettek; hanem hívták a megmenekült. Visszateres

YSZER.

25. éjjel egy órákor hazánál a víz oly ma-nem látzattak ki bekapta a kapu, hanem csak a víz az emellett az ember és az ember gyermeke. Az emberek nem jutnak féltettek; hanem hívták a megmenekült. Visszateres

YSZER.

25. éjjel egy órákor hazánál a víz oly ma-nem látzattak ki bekapta a kapu, hanem csak a víz az emellett az ember és az ember gyermeke. Az emberek nem jutnak féltettek; hanem hívták a megmenekült. Visszateres

YSZER.

25. éjjel egy órákor hazánál a víz oly ma-nem látzattak ki bekapta a kapu, hanem csak a víz az emellett az ember és az ember gyermeke. Az emberek nem jutnak féltettek; hanem hívták a megmenekült. Visszateres

YSZER.

25. éjjel egy órákor hazánál a víz oly ma-nem látzattak ki bekapta a kapu, hanem csak a víz az emellett az ember és az ember gyermeke. Az emberek nem jutnak féltettek; hanem hívták a megmenekült. Visszateres

YSZER.

25. éjjel egy órákor hazánál a víz oly ma-nem látzattak ki bekapta a kapu, hanem csak a víz az emellett az ember és az ember gyermeke. Az emberek nem jutnak féltettek; hanem hívták a megmenekült. Visszateres

YSZER.

25. éjjel egy órákor hazánál a víz oly ma-nem látzattak ki bekapta a kapu, hanem csak a víz az emellett az ember és az ember gyermeke. Az emberek nem jutnak féltettek; hanem hívták a megmenekült. Visszateres

YSZER.

25. éjjel egy órákor hazánál a víz oly ma-nem látzattak ki bekapta a kapu, hanem csak a víz az emellett az ember és az ember gyermeke. Az emberek nem jutnak féltettek; hanem hívták a megmenekült. Visszateres

YSZER.

25. éjjel egy órákor hazánál a víz oly ma-nem látzattak ki bekapta a kapu, hanem csak a víz az emellett az ember és az ember gyermeke. Az emberek nem jutnak féltettek; hanem hívták a megmenekült. Visszateres

